

تک فرزندی و عوارض آن

تمایل به فرزند دار شدن، فطری و برای تداوم نسل و بقاء انسان ها ضروری است. در قرن بیست و یکم نرخ تولد و اندازه خانواده ها به وضوح کاهش و تعداد خانواده های تک فرزند افزایش یافته است. اگرچه عوامل بسیار زیادی در گرایش به تک فرزندی نقش دارند، نتایج بررسی ها نشان می دهد عدم آگاهی از پیامدهای تک فرزندی نقش مهمی بر رواج این پدیده دارد و در خیلی از موارد غفلت از فرزندآوری به موقع، باعث می شود که خانواده ها نتوانند به تعداد فرزند دلخواه خود دست یابند. چرا که افزایش سن خانم ها باعث کاهش شانس باروری موفق می شود. به همین خاطر توصیه می شود، همه زوج ها در اولین فرصت ممکن به تعداد فرزند دلخواه خود دست یافته و از تاخیر های بدون دلیل پرهیز کنند. تک فرزندی از جنبه های مختلفی در سطح خانواده و جامعه قابل ارزیابی است.

■ معایب تک فرزندی از بعد فردی

ممکن است کودک تنها:

- ✓ به دلیل توجه زیاد پدر و مادر و سایر بستگان نزدیک از اعتماد به نفس کمتری برخوردار باشد .
- ✓ به دلیل نداشتن خواهر/ برادر فرصت تجربه برخی از احساسات و چگونگی کنترل و مدیریت آن ها را نداشته باشد و از مهارتهای تعاملی کمتری برخوردار باشد.
- ✓ انعطاف پذیری، تاب آوری و هوش هیجانی کمتری داشته باشد. (تحمل کمتر و حساسیت بیشتر نسبت به رفتار دیگران داشته باشد. انتظار رفتار خلاف خواسته خود را نداشته و معمولاً هر مخالفت را بدون دلیل و به خاطر نیتی خاص تفسیر می کند.)
- ✓ بخاطر مراقبت بیش از حد پدر و مادر، احساس کند زیر ذره بین است، آزادی های معقولش محدود شده و از دخالت آنها در کارش خسته شود.
- ✓ به دلیل ارتباط کمتر با کودکان و تماس بیشتر با بزرگسالان، مقتضای کودکی خود را بروز ندهد و رفتاری مانند بزرگسالان داشته باشد (نتواند آن گونه که لازم است بچگی کند) .

مواردی که باید همواره به یاد داشت :

- ✓ مهد کودک می تواند محیط مناسبی برای فرزندان شما در برخی از ابعاد باشد ولی به هیچ عنوان نمی تواند جای خواهر / برادر را برای فرزند شما پر کند .
- ✓ سعی نکنید دختر خاله، پسر عمه و ... را به عنوان خواهر و برادر کودک معرفی کنید، روابط افراد در بزرگسالی با دوران کودکی متفاوت است.
- ✓ عده ای معتقدند مشکلات تک فرزندی، نه به خاطر تک فرزندی بلکه به دلیل رفتار والدین با کودکان تک فرزند بروز می کند.

■ معایب تک فرزندی از بعد جامعه

- ✓ افزایش احتمال طلاق در بزرگسالی .
- ✓ رواج تک فرزندی باعث پیری و به دنبال آن کاهش جمعیت کشور می شود .

✓ کاهش نسل جوان و پیرشدن جمعیت، می تواند چرخه تولید و اقتصاد جامعه سبب گسترش فقر در جامعه شود.

✓ تمایل کمتر خانواده های تحصیلکرده به تک فرزندی ، می تواند سبب کاهش متوسط ضریب هوشی جامعه شود .

✓ با توجه به زیاد شدن امید به زندگی، تک فرزندان نمی توانند به راحتی همه مسئولیت های نگهداری از پدر و مادر مسن خود را تقبل کنند و بنابراین نیاز به خانه ها و محل های نگهداری سالمندان افزایش می یابد.

• لازم به ذکر است مطالعاتی نیز منتشر شده اند که به جنبه های مثبت تک فرزندی پرداخته اند ولی تعداد آنها در قیاس با مطالعاتی که به تبعات منفی آن پرداخته اند کمتر است. مطالعات متعدد در چین بر این باورند که به موازات افزایش تعداد خانواده های تک فرزند باید انتظار تغییرات گسترده ای را در رفتار جامعه چین داشت به طوری که از آن به عنوان "بمب ساعتی رفتاری" نام برده اند.

به طور کلی با توجه به اینکه خانواده در حکم یک نظام و سیستم است، در خانواده تک فرزند، این سیستم به شکل یک مثلث درخواهد آمد و ارتباطها بسیار محدود است و فرزند فقط با پدر و مادر بزرگسال خود تعامل دارد و بسیاری از روابط اجتماعی شکل نخواهد گرفت. حال زمانی که تعداد فرزندان افزایش می یابد این نظام ارتباطی به صورت توانی افزایش می یابد و گسترش پیدا می کند. تعامل فرزند با پدر و مادر و خواهر و برادر و ارتباط چهره به چهره، روش های حل مسئله، تعامل، همدلی، صمیمیت، گذشت و تفکر خلاق شکل خواهد گرفت و خانواده شباهت بیشتری به جامعه واقعی پیدا خواهد کرد و کودک می تواند در این حالت نمونه ای از تعاملات موجود در اجتماع واقعی را ببیند و نحوه صحیح برخورد با مسائل و موضوعاتی که در آینده در جامعه با آنها مواجه خواهد شد را بیاموزد و تمرین کند.